Toespraak Letty Demmers

Democraten,

Voor de vierde keer mag ik hier staan. En zo voelt het ook. Hier voor u mogen staan. Want elke keer weer is het een voorrecht om een dag als vandaag, een congresdag, met u samen door te brengen.

Wij hebben een prachtig programma vandaag. Van een deel heeft u al kunnen genieten. Goede sprekers en inleiders en dat alles van minuut tot minuut uitgewerkt. Daar wil ik alle medewerkers van het Landelijk Bureau en van de fracties ontzettend veel dank voor zeggen. Zonder hen, … laat ik het maar niet uitspreken. Mag ik daarom, voordat ik verder ga, een enorm applaus voor hen.

Alle keren dat ik u mocht toespreken heb ik met u gesproken over waarden. Over waarden die u en ik, die wij als D66 met elkaar delen. Waar we het gesprek, de dialoog over voeren. En ik heb u deelgenoot gemaakt van de waarden, van de V's die zo essentieel zijn voor mij, voor de invulling van mijn voorzitterschap, maar wat heel waardevol is dat waar ik ook bezoek ben binnen D66 en met wie ik ook gesprekken voer, wij elkaar vinden in gesprekken over die waarden. Vertrouwen, verbinden, vriendschap, veiligheid en vakmanschap.

Woorden die, als je ze zo op een rijtje zet, in hun samenhang alleen nog maar aan waarde winnen. We delen deze waarden en dat maakt dat we ons kwetsbaar en eerlijk tegenover elkaar kunnen opstellen. Dat gevoel moeten we durven vasthouden, durven uitdragen, desnoods tegen de stroom in. Dat gevoel verenigt ons en maakt ons sterk.

Democraten,

Tussen de middag heb ik, op uitnodiging van de alumni onder voorzitterschap van Tim Romaniuk een heel waardevol gesprek gehad over vertrouwen. Met u heeft het allemaal wel ergens gelezen of op de televisie gezien, Het touwtje uit de brievenbus ,als symbool. Vertrouwen in jezelf, vertrouwen in elkaar, vertrouwen in het goede van mensen, vertrouwen in gekozen politici.

Democraten,

We kunnen het soms niet met altijd met onze politici eens zijn, maar ik weet en zie dat iedereen ongelooflijk hard werkt en dat moet ook eens gezegd worden in een tijd waar sommigen denigrerend spreken over neppers. Vertrouwen is een basis voor goede gesprekken, voor het voeren van dialogen, om in elkaar te blijven geloven, ook wanneer het soms minder gaat en er misschien ook in de toekomst

tegenslagen te verwerken zijn. Want vertrouwen verbindt ons. Vertrouwen is het ontzichtbare bindmiddel of fundament dat het samenleven of samenwerken mogelijk maakt. Het fundament tussen u en mij. Tussen fracties en het bestuur. Tussen D66 en de kiezers.

Democraten,

Het tweelingwoord van waarden, normen, heeft u tot nu toe in mijn verhaal gemist. Want normen, zoals dat nu vaak door partijen wordt gebruikt, worden top-down opgelegd. En dat past niet bij mij, niet bij ons. Persoonlijk denk ik dat normen te maken hebben met de innerlijke beschaving van waaruit wij denken en van waaruit wij de mens beschouwen. Reden waarom we ook niet meedoen in de kwetsende race van uitsluiten van partijen. Maar D66 dan? Wij willen toch ook niets met de PVV? Dat klopt. D66 gaat niet samenwerken met de PVV. Dat willen we al jaren niet. Want in die partij hebben wij geen vertrouwen en kunnen dus ook niet met hen samenwerken. Maar we gaan graag in gesprek, en dat is onlangs ook gebeurt, met mogelijke kiezers op de PVV. Er heerst een fors wantrouwen tegen alles wat met politiek te maken heeft. Natuurlijk gaan er veel dingen niet zoals het moet, D66 is daar niet blind voor. D66 wil luisteren naar die onvrede. Wil ook bij hen het vertrouwen herstellen. Wij luisteren in plaats van oordelen. Laat staan veroordelen. En met alle andere partijen gaan wij de dialoog aan. Gaan wij uit van vertrouwen in een mogelijke samenwerking. En ik doe echt een oproep aan alle partijen minus 1, maak dat wederkerig.

Democraten,

Vorig jaar vierden wij ons 50-jarig bestaan. Een geweldig jaar waarin veel activiteiten hebben plaats gevonden. Iets waar we terecht trots op mogen zijn. Maar weet u wat we vandaag zeker moeten memoreren omdat het 100 jaar geleden is? In 2017 is het 100 jaar geleden dat bij grondwetswijziging in Nederland het passief kiesrecht voor zowel vrouwen als mannen is ingevoerd. En uiteindelijk in 1922 werd de grondwet wederom gewijzigd en werd ook het actief kiesrecht ingesteld. Op basis van een initiatiefwet in 1918 van Hendrik Pieter Marchant. En voor dat recht is gevochten door zowel vrouwen als mannen. Het is toch in deze tijd nauwelijks nog voor te stellen dat. Een vrouw als Aletta Jacobs, arts en feministe, te horen kreeg van Ben W van Amsterdam toen ze daar in 1883 op de kieslijst wilde: *“Adressante moge zich dan al beroepen op de letter der wet, volgens den geest onzer staatsinstellingen is aan de vrouw geen kiesrecht of stemrecht verleend.”*

Democraten,
50 jaar later werd D66 opgericht. Dé partij waar de fundamentele waarden van onze samenleving zijn

vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst in zich dragen. Reden te over om, misschien ten overvloede, u allen te wijzen op ons Els Borst Netwerk, waar elk lid, zich bij kan aansluiten. Omdat wij nog steeds merken dat wij ook onze leden, onder andere vrouwen, leden met een niet westerse achtergrond, moeten blijven stimuleren om zichzelf te laten zien, zichzelf te melden voor een plek op de lijst voor bv de gemeenteraad. Of om deel te nemen in besturen of themagroepen.100 jaar geleden is dat recht verworven na een jarenlange strijd van mannen en vrouwen, die net als Els Borst zeiden: “Politiek is te belangrijk om alleen aan mannen over te laten.” Kom op!!! Meld je aan, laat je zien, heb vertrouwen in de partij en in jezelf. Wij hebben iedereen hard nodig. Zeker in een tijd waarin er veel om ons heen gebeurt. Waar we ongerust zijn over de ernstige devaluatie van onze democratie. Waar we ongerust zijn over vrijheid en zeggenschap over lijf, liefde en levensloop. Ongerust over ontplooiingsmogelijkheden en ongerust over de aarde en over onze wereld.

Vorig jaar oktober heeft Annelou van Egmond, medebestuurslid, het jubileum appèl overhandigd aan alle leden. We hebben met elkaar, door het vaststellen van het verkiezingsprogramma en ons daaraan te verbinden, afgesproken dat wij over al die onderwerpen in gesprek gaan. In gesprek gaan. Niet door de onrust aan te wakkeren, niet door te schreeuwen, niet door populistische uitspraken te doen, of anderen af te kraken of te beschuldigen. Wij kiezen, zoals we dat altijd doen en zullen blijven doen, voor de dialoog! Het redelijke gesprek. Het afwegen van argumenten en zoeken naar duurzame oplossingen. Met iedereen die daaraan mee wil doen! Wij gaan voor een betere, schonere en veilige wereld, zoals wij die aan onze kinderen willen overdragen. D66 denkt, durft en doet. Dit was de verkiezingscampagne leus toen ik in Bergen op Zoom in 1990 lijsttrekker was. En dat zie ik nog steeds bij D66. We durven besluiten te nemen. Ook impopulaire, als ze soms nodig zijn om op langere termijn tot goede maatregelen te komen. En wij leggen dat uit.

Democraten,
Afgelopen week was de inauguratie van Trump. En wat is het jammer dat de president van Amerika, toch in naam de wereldleider, niet verder komt dat het focussen op Amerika, Amerika en nogmaals Amerika. Een nieuwe president die van dat land een ommuurd eiland met wachtposten wil maken. Die alles top-down benadert om zijn eigen gelijk te bevestigen. Die de dialoog best wil voeren op voorwaarden van zijn vooraf vastgestelde gelijk. Een president zonder enige innerlijke beschaving. Eens te meer reden om samen te werken in Europa. Voor onze veiligheid, voor onze economie, voor onze waarden. Dat gaat maar niet zomaar, dat is en blijft een heel gevecht. En laten we dat doen onder aanvoering van Alexander Pechtold, Thom de Graaf en Sophie in ’t Veld. Zij dragen die innerlijke beschaving uit die we broodnodig hebben om samen met anderen Europa een beetje kracht en samenhang te geven. Zij hebben die

innerlijke beschaving die de leiders van nu nodig hebben. Zij hebben het niet nodig om vanuit fysieke onderbuikgevoelens allerlei onzin uit te kramen. Laten wij als leden hen het vertrouwen geven om namens ons, ruim 26.000 leden, een ongekend hoog aantal, 900 meer leden van vorig jaar, namens alle kiezers van D66 keuzes te maken en daarvoor te gaan staan. U en ik doen dat vanuit D66 en laten we de kiezer vragen om ons daarin te helpen en te begeleiden.

Descartes sprak ooit uit de woorden: *"Ik denk dus ik besta".* Ik veroorloof me een vrije vertaling, namelijk: *"D66 denkt dus D66 bestaat."* En laat iedereen dat horen.

Democraten,
Even een korte anekdote. In oktober vorig jaar tijdens het congres heb ik u verteld over de vriendschappen en langdurige relaties die ontstonden en nog steeds ontstaan binnen D66. Ik wil u niet onthouden wat mij daarna is verteld. De leden van het eerste uur, aanwezig destijds op dat eerste congres, vertelden dat negen maanden later… ja juist, vijf kinderen zijn geboren. Als dat geen blijk is van liefde binnen de partij, van effectief samenzijn, dan weet ik het ook niet meer. Eén ding weet ik wel en dat is dat de ledengroei, zoals ik net memoreerde niet alleen hierdoor tot stand is gekomen, maar vooral omdat mensen zich herkennen in de uitgangspunten, de richtingwijzers, van D66 en het prettig vinden om gewoon lid te kunnen zijn. En als je iets wil doen, dan kan dat. Dan zijn er opleidingen, trainingen en begeleiding om je daar te brengen waar je op eigen kracht mee verder kunt. In het bestuur, Democraten, zaten twee mensen die daar heel hard aan mee hebben gewerkt. En zij nemen vandaag afscheid. En ik vraag Robert Strijk en Saskia Boelema hier graag naar voren.

Democraten,
Ik wens u een goed vervolg van dit congres toe, maar vooral een hele goede campagne tijd. En ik zeg hierbij, namens u allen, Alexander en alle kandidaten, onder aanvoering van Sjoerd Sjoerdsma toe, dat wij er klaar voor zijn. Nelson Mandela, eindigde zijn speech met 'Ubuntu'. Dat betekent: het intense gevoel dat wij alleen door andere mensen, mens zijn: dat als wij iets in deze wereld willen bewerkstelligen, dit in gelijke mate door de prestaties van anderen zal worden gerealiseerd. Dus, lieve Democraten, 'Ubuntu'.